

JOSEP SERRANO DAURA (COORD.), *JORNADES INTERNACIONALS D'ESTUDI. EL MUNICIPI AL SEGLE XVIII. EL CAS D'ARNES (TERRA ALTA)*,² TARRAGONA, DIPUTACIÓ DE TARRAGONA, 2018, 631 P.

L'Àrea d'Història del Dret i de les Institucions de la Universitat Internacional de Catalunya va organitzar a l'abril de l'any 2018 unes jornades internacionals d'estudi dedicades al municipi com a institució juridicopública fins al segle XVIII a Catalunya, els altres territoris històrics peninsulars (Aragó, València, Territoris Bascos i Navarra, i Castella), les illes Balears i la Catalunya Nord. Hi intervingueren deu conferenciants de deu universitats diferents, especialistes en la institució en cada un d'aquells territoris. En aquell cas, el fet de partida era l'aprovació el 1705 d'unes ordinacions municipals de la Universitat de la Fatarella, les darreres abans de la promulgació del Decret de Nova Planta el 1716. Mitjançant aquesta disposició i un cop guanyada la Guerra de Successió a la Corona espanyola, Felip V abolia el règim públic català, i així s'extingia el vell municipi català sorgit a l'edat mitjana i s'introduïa a Catalunya el comú castellà, sens perjudici de l'aparició gradual de noves figures en el nou municipi català.

Nous càrrecs, en definitiva, que en la majoria dels casos es patrimonialitzen (es venen a perpetuïtat), fet que a mitjan segle XVIII provoca nombrosos problemes, sobretot econòmics, en els municipis del nostre país, fins al punt que la Corona ha d'acabar intervenint per a donar-hi solució. Precisament això succeeix, entre altres poblacions, a Arnes, Horta de Sant Joan i Gandesa, a la Terra Alta actual. El cas d'Arnes és potser el més ben documentat i un dels pocs que conclouen el procés. És un conflicte que es posa de manifest el 1742 i se segueix fins al 1762. S'inicia convocant i creant una junta de veïns, un òrgan assembleari dels caps de casa del poble, que ja existia en el règim anterior.

A partir d'aquests fets d'Arnes i tot considerant aquells processos populars reivindicatius, es planteja celebrar unes noves jornades d'estudi internacionals, continuació, de fet, de la primera edició, tinguda a la Fatarella i que tractava de la mateixa institució municipal en les edats mitjana i moderna. Les noves jornades, doncs, se celebren els dies 9, 10 i 11 de maig de 2014 i s'ocupen del municipi durant la monarquia borbònica del segle XVIII, tot posant-lo igualment en relació amb els diferents territoris hispànics (Catalunya, València, illes Balears, Aragó, Navarra, País Basc, Castella, illes Canàries), les Índies occidentals, i també Portugal, França i Itàlia. Tota la temàtica es va desenvolupar en un programa de dotze conferències, com a continuació exposarem, i seguint el model de les jornades fetes a la Fatarella el 2008, dedicades aleshores al municipi en les edats mitjana i moderna i de les quals la mateixa Diputació de Tarragona va publicar també les actes.

---

2. Col·lecció «Ramon Berenguer IV».

Es tria Arnes especialment per la transcendència que té el seu conflicte i aquesta vila constitueix l'eix central de les Jornades, en les quals s'impliquen, com és obvi, el seu actual ajuntament i altres institucions, especialment la Diputació de Tarragona, que finança també aquesta edició. Cal destacar també la col·laboració d'altres institucions, com el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Consell Comarcal de la Terra Alta, la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, l'Institut Ramon Muntaner i altres entitats culturals i econòmiques del territori.

Vegeu a continuació l'estructura de l'edició final de les actes d'aquestes jornades internacionals:

— La conferència inaugural, titulada «El Decret de Nova Planta i l'evolució del dret català», fou a càrrec del Dr. Tomàs de Montagut Estragués, de la Universitat Pompeu Fabra. L'autor ens situa en la Catalunya d'aquell moment, al segle XVIII, amb la promulgació del Decret de Nova Planta de la Reial Audiència de Barcelona el 1716.

— Amb «Senyoria i municipi a Arnes», el Dr. Josep Serrano Daura, de la Universitat Internacional de Catalunya i coordinador també d'aquesta edició, presenta una monografia històrica dedicada a la vila d'Arnes abans i després de la Nova Planta.

— El Sr. Vicens Subirats Mulet, jurista i historiador, a «Els fets d'Arnes, 1742» refereix precisament aquest moment històric, objecte central d'aquestes jornades.

Segueixen després els capítols dedicats als diferents territoris tractats:

— «Guerra de Successió, Nova Planta i municipi a la Catalunya del segle XVIII», del Dr. Antoni Passola i Tejedor, de la Universitat de Lleida, que tracta en termes generals del municipi català en aquell segle i de la seva evolució.

— «El municipio borbónico castellano: entre la tradición y el reformismo», del Dr. Félix Martínez Llorente, de la Universitat de Valladolid.

— «Los censos concejiles y la administración municipal en el Reino de Aragón en el siglo XVIII», del Dr. Alejandro Abadía Irache, de la Universitat de Saragossa.

— «El règim municipal al regne de València arran de la Guerra de Successió i l'abolició dels furs», del Dr. Javier Palao Gil, de la Universitat de València.

— «El municipio de Mallorca en la época borbónica», del Dr. Antoni Planas Rosselló, de la Universitat de les Illes Balears.

— «El municipio vasco y navarro en el siglo XVIII. Entre la tradición y el cambio», de la Dra. María Rosa Ayerbe, de la Universitat del País Basc.

— «La organización municipal de las Islas Canarias en la edad moderna: realengo y señorío», a càrrec de la Dra. María del Carmen Sevilla González, de la Universidad de La Laguna.

— «La organización municipal en la América hispana. Los "pueblos de indios"», a càrrec del Dr. Sixto Sánchez-Lauro, de la Universitat de Barcelona.

— «Des Doléances Émancipatrices. Le cas de la ville de Perpignan à la Veille de la Révolution Française», del Dr. Didier Baiset, de la Universitat de Perpinyà.

— «Cidades, povoados e vilas em Portugal no século XVIII», a càrrec del Dr. Miguel Monteiro, de la Universitat de Lisboa.

Hi ha després quatre comunicacions presentades en les Jornades: tres dedicades al regne valencià i una quarta on es presenten els càrrecs municipals d'Arnes al segle XVIII. Són:

— «La ciutat al segle XVIII; una qüestió també conceptual», del Dr. Carles Tormo i Camallonga, de la Universitat de València.

— «Los municipios valencianos y la llegada de la dinastía borbónica: el caso de Castelló de la Plana», del Dr. Sergio Villamarín Gómez, de la Universitat de València.

— «Justicia de regidores: el Tribunal del Repeso, un espacio de autonomía municipal», de la Sra. María Pilar Hernando Serra, de la Universitat de València.

— «Els batlles i regidors d'Arnes entre els segles XVIII i XIX», del Sr. Miquel Vil·lagrasa i Gil, investigador.

La conferència de clausura, titulada «L'impact de la réforme de Turgot sur les municipalités en Europe au XIXe siècle», fou a càrrec de la Dra. Claire Courtcuise, de la Universitat de Grenoble. El text presenta una síntesi del municipalisme europeu continental que es projecta vers el municipi constitucional del segle XIX, cosa que obre, de fet, una porta a la possibilitat d'unes noves jornades dedicades al municipi en aquest altre segle.

Entre els capítols que es publiquen, just a la part central d'aquesta edició figura un text que mereix una referència especial: «La vila d'Arnes. Situació geogràfica i medi natural», de la Sra. Teresa Maria Comellas Cuadern, historiadora i escriptora. L'autora dedica aquest extens treball a la seva vila, a la qual fa un merescut reconeixement en aquesta edició.

D'altra banda, una conferència que finalment no s'ha pogut publicar per problemes personals de l'autora és la titulada «Immagini di città e ceti di governo nell'Italia del XVIII secolo. Il caso della Lombardia settecentesca», de la Dra. Elena Riva, de la Universitat Catòlica de Milà.

En resum, aquesta edició compleix àmpliament el seu objectiu de donar a conèixer la institució del municipi a l'Europa occidental al segle XVIII, enmig del procés, a Espanya, de consolidació de la monarquia absoluta després de la Guerra de Successió a la Corona hispànica i en un moment previ a la introducció de l'Estat constitucional.

Felicitem la Universitat Internacional de Catalunya i l'Ajuntament d'Arnes, així com el Dr. Josep Serrano Daura, per l'organització i la coordinació d'aquestes jornades. Però mereix una referència molt especial per aquesta magnífica edició la Diputació de Tarragona, de la qual destaquem l'extraordinària tasca de promoció cultural i divulgació científica.

Xavier Rodríguez-Alsina Gallardo

Advocat